

Oroszországhoz kötötték, akkor egyszerre előlépett e népek nemzeti gényusa és különösen a fiatalság, amelynek segítségével a nemzeti hagyomány alapján meg-alapították az önálló nemzeti államokat.

Ritkán hangzott el beszéd mélyebb kulturpolitikai tartalommal. Az egyetem, mint a kultura legmagasabbrendű iókusza és mint a nemzetek kialakulásának előmozdítója és központja: szép, nacionalista szellemű és végtelenül fontos kulturpolitikai elgondolás.

Amit Szabó Sándor olyan klasszikusan konstatál az orosz birodalomból kivált északi államokra vonatkozólag, az még fokozottabban igaz a mi *Alföldünk* nézve. Mennyit siránkoztak nálunk azon, hogy a török hódoltság idején elmaradt alföldi magyarság művelődési szintje alacsony és csak nagyon lassan emelkedik. De nem gondoltak arra, hogy a sajátos földrajzi egészet alkotó vidékek, tájak, országrészek egyetem nélkül magasabbrendű kulturális egésszé nem fejlődhettek. A szegedi és debreceni egyetemeknek túl a szakelődadások jelentőségén az Alföld lelkét, az Alföld kulturáját kell képviselniük és ezt a hivatást helyettük a budapesti egyetem nem végezhetné el.

° AZ ÁRKÁDOK.

Az alábbi cikket, amely eredetileg a Nemzeti Újságban jelent meg. Surányi Miklós írta.

Nagy hiba volna azt mondani, hogy ilyesmi csak Magyarországon történhetik meg. Megtörténhetik bizony az mindenütt széles e világon, hogy politikailag exponált közéleti férfiú, miniszter vagy más hatalmi tényező, kivált, ha hozzá még markáns egyéniség is — műveljen bár csodákat a maga hatáskörében, építse fel a pyramisokat vagy Szent Pétervárt —, nem tehet soha olyant, ami ellen fel ne zudulnának a politikai ellenfelek. Most nem is a pyramisokról vagy a tengerpart fővényére épített Szent Pétervárról van szó, csak néhány szerény iskolaépületről s egy finom és művészi elgondolásról, amely az ország második városában méltó környezetet adna az ország egyik legmonumentálisabb templomához, csak arról van szó, hogy a szegedi fogadalmi templom körül elterülő teret árkádosan kellene kiképezni, — s a magyar sajtó egy része ebből is fegyvert kovácsol a kultusz-miniszter ellen. Csak arról van szó, hogy a templom köré építendő középületeket ne stilustalan és zagyva tervtelenséggel, ne az egyes építészeti egyéni ötleteinek orgiáiban dobálják egymás mellé, mint ahogy Budapest legnagyobb és legdrágább tereit dekomponálták. Nincs arról szó, hogy többet és drágábbat és pazarlóbbat építkezzenek, mint amennyi szükséges s mint amennyit már tervbe is vettek, csak arról, hogy jobban, szebben, méltóságosabban és stilusosabban képezzék ki a templom környékét. Nem pénzről, csak esztétikáról van szó, szépségről és művészetről, stilusérzéről és harmóniáról, de ez untig elég ahhoz, hogy a szemrehányásnak, inszINUációnak, iróniának és felháborodásnak mérgezett nyíljaival árásszák el a jobboldali minisztert a baloldaltól vagy arról az oldalról, ahol a fogadalmi templomot vagy a templomteret és az árkádokat is politikai szemüvegen keresztül nézik.

Botorság volna azt állítani, hogy ilyesmi csak Magyarországon történhetik meg, amikor Párisban a Rue de Rivolit vagy a berni árkádos utcákat, avagy az

urbinoi és genovai árkádokat építették, bizonyára Párisban, Bernben, Urbinóban és Genovában is felháborodtak azon némely politikusok. De bizonyára ott is összegyülekeztek az építőművészek, mint ahogyan nálunk és meghajtották lobogóikat a párisi, berni, urbinói és genovai Klebelsbergék előtt, mint ahogyan a magyar építészek hálás elismerésüket fejezték ki a magyar kultuszminiszterrel szemben először azért, hogy egyáltalában építkeznek s így az iparosok hatvan százalékának dolgot és kenyeret juttat és munkaalkalmat ad a munkátlanoknak, másodszor azért, hogy szépen és művészileg egységes kompozíció szerint építkeznek, amivel vidéki városaink külső képét európai színvonalra hozza. Azt hiszem, hogy ez a világ összes Klebelsbergjeinek elégtétel és kárpótlás a politikusok támadásaival szemben.

Nekünk, akik a „*Mindent a vidéknek*” jelszava alatt vallást tettünk a gazdasági és kulturális decentralizáció programja mellett, külön öröm az, hogy a kultuszminiszter az egyetemi építkezések kapcsán a vidéki városok építőművészeti szépitését ennyire a szívére hordja. Valljuk be, hogy vidéki városaink nagy része csak terjedelmes falu, amelynek főutcáján vadul tombol a kezdetleges és gyatra pallérstilus architektúrája. Nagymulasztások és nagy bűnök történtek a múltban s az emberek elfacsarodik a szíve, ha példának okáért megpillantja a pécsi, vagy soproni városházát, amely éktelenül ordít bele a környezet halk és finom barokk hangulatába. Bizony Magyarország városaiba elkelne néhány árkádos tér vagy egységesen megkomponált stílusos utcarészlet s ha már elvették tőlünk legszebb és legstílusosabb felvidéki és erdélyi városkáinkat, megmaradt városainkban iparkodjunk jót tenni azt, amit lehet és művészileg építeni ott, ahol ugyanazért a pénzért remekművet vagy esztétikai botrányt lehet létesíteni.

A magyar mérnök- és építészegylet arra kéri a kultuszminisztert, ne engedje magát támadásokkal elkedvetleníteni és céltudatos törekvéseiben megbénítani. A magyar építészek, úgy látszik, nem csodálkoznak, ha Klebelsberg gróf megunná a hajszát s egy rezignált mozdulattal abbahagyná nemcsak a vidéki egyetemek fejlesztését, de még a falusi népiskolák építkezését is, amelyeket a legképtelenebb indokokkal felebbeznek meg községi képviselőtestületek, közbirtokosságok, annak ellenére, hogy a költségeknek csak valami nevetségesen kis tört része nehezedik az ő lomha vállakra. Mi sem csodálkoznánk. Szerencsére, a magyar kultuszminiszter már nagyobb viharokat is látott s még sem kedvetlenedett el. Az árkádok körül kitört sajtóviharok éppen úgy nem térítik le a maga nacionalista kulturpolitikájának zsinóregyenes útjáról, mint a népiskolai tantermek építése ellen benyújtott felebbezések.